

גליון תתיז + עדש"ק פרשת כי תשא

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

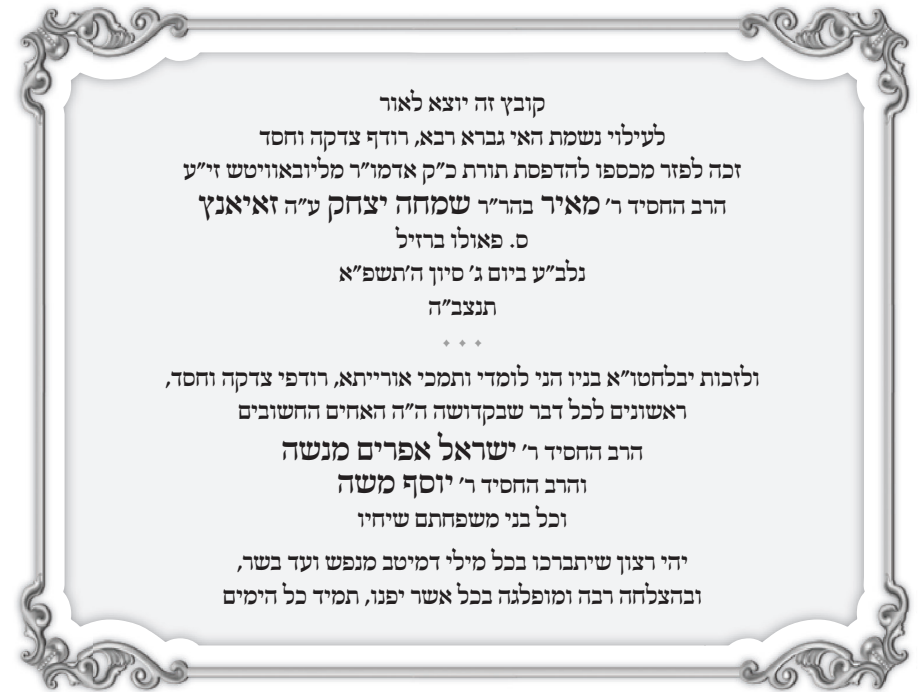
מזהו "מטבע של אש"?

כיצד אהרן עשה את העגל?

בגדדי רחיצת ידיים קודם התפילה

תשובה לשאלה – בהמשך הפסוק!

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

* * *

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

עבודת ה"מתחכם"

אין זה נכון מה שאברכים אומרים שעדיין מוקדם לגבם לעסוק בעבודת התפלה.

צריכים לדעת שכל זה הוא עבודת ה"מתחכם". על הכל הוא מסכים, על לימוד נגלה, על לימוד חסידות, על עשיית טובה ליהודי, להיות משכיל, חכם, אבל לא לעסוק בעבודה.

הוא אומר לאדם: אתה שקרן, הרי אינך בדרגא זו, כיצד אתה בא לעבודת התפלה, הרי זה שקר. לפרקים שונים הדבר אכן אמת, אמת כאובה, אבל צריכים לענות לו: מום שבך אל תאמר.

חסידים בכלל, תמימים בפרט ועובדים ביחוד צריכים לעסוק בעבודת התפלה.

לדבר – מדברים הרבה מאד, שמשוהו לפחות יבוא לידי פועל.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ח עמ' 226 ואילך – לקוטי דיבורים [המתורגם] ח'ג-ד' עמ' 6-724)

פתח דבר

בעזה"י.

לקראת שבת קודש פרשת כי תשא, הגנו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לקראת שבת'** (גליין תתיז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא, מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש.....ב

בין "לך עלה" ל"לך נחה"

מי הם שנקראו "עמך" של משה ? / על איזה חלק מהעם נאמר ש"העלית מארץ מצרים"? / מדוע רק בנוגע לערב רב נאמר "עלה" – לשון עלי'? / ביאור דברי הקב"ה בקשר לבני ישראל והערב רב אחרי חטא העגל

(ע"פ לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 408 ואילך)

פנינים עיונים וביאורים קצריםה.
שני גדרים בכפרת עוונות (ע"פ לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 387 ואילך)
איך עשה אהרן את העגל? (יעיין בארכה לקוטי שיחות ח"א עמ' 145 ואילך)

יינה של תודה.....ו.
השלימות שב"מחצית"
מדוע נותנים מחצית השקל דווקא במספר חצוי ולא שלם ? / מהו סוד "מטבע של אש" ? / מי הן "שתי חצאי צורות" שבפסוק "בחצוצרות"? / וכיצד מתבטאת המסירת נפש בקיום כל המצוות?

(ע"פ לקוטי שיחות חל"א עמ' 132 ואילך)

פנינים דרוש ואגדהט
יהודי "שלם" – ע"י התאחדותו עם הקב"ה ועם יהודי נוסף (ע"פ תורת מנחם השני"ב ח"ב עמ' 361 ואילך)
שבירת הלוחות – הדרך להשגת התורה (ע"פ לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 248 ואילך)

חידושי סוגיותי.
בגדרי רחיצת ידיים קודם התפלה

יסיק דלהרמב"ם הרחיצה היא מצד השוואה לקידוש ידים ורגלים שבמקדש, ועפ"ז יבאר הלשונות ששינה כאן רבינו הזקן מן הרמב"ם, דתליא מילתא בהגדרת חיוב זה אם הוא מדין קדושה או מדין טהרה

(ע"פ לקוטי שיחות חל"א עמ' 184 ואילך)

תורת חייםיז.
מבט על "המשך הפסוק"

דרכי החסידות.....טז
עבודת התפלה החסידית-חב"דית

הסדר מדרש
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמה חי' פחמא ע"ה
בת יכלהמ"א ר' חוב
ביטריצקין
ולכות משפחה שדח
מלכות ישראל

לקראת שבת

יז

מאשר בתפלה, מתפללים ולא שומעים למה שמתפללים, לומדים חסידות ובעניני עבודה ולא שומעים למה שלומדים.

החרשות והאטימות של העדר העבודה היא רק בנפש-רוח-נשמה-חיה, ואילו ב"יחידה" שומעים. צריכים לחרור חורים ו"לשמוע" גם בנפש-רוח-נשמה-חיה, שהרי הן לא סתומות כי אם סגורות.

ישנם גם כאלה שבהם הן לא סגורות כי אם סתומות בפסולת ולא שומעים.

בין "לך עלה" ל"לך נחה"

מי הם שנקראו "עמך" של משה? / על איזה חלק מהעם נאמר ש"העלית מארץ מצרים"? / מדוע רק בנוגע לערב רב נאמר "עלה" – לשון עלי? / ביאור דברי הקב"ה בקשר לבני ישראל והערב רב אחרי חטא העגל

"וידבר ה' אל משה לך עלה מזה, אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים, אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה. ושלחתי לפניך מלאך, וגרשתי את הכנעני האמורי וגו'" (פרשתנו לג, א-ב).

ומפרש רש"י, שדיבור זה – "לך עלה מזה אתה והעם וגו'" – בא כ"תיקון" על מה שאמר הקב"ה למשה בעת חטא העגל (לב, ז): "לך רד, כי שיחת עמך אשר העלית מארץ מצרים"; ובלשון רש"י: "כלפי שאמר לו בשעת הכעס 'לך רד' – אמר לו בשעת רצון 'לך עלה'".

ולפי דברי רש"י מובן גם הדיוק "לך עלה מזה" – דלכאורה, תיבת "מזה" מיותרת, והי' צריך לומר "לך עלה אתה והעם וגו'" – שהכוונה בזה להדגיש שאין זו סתם עליי' לארץ ישראל, אלא העליי' היא "מזה", מהמצב הירוד של חטא העגל (ראה גם רע"ב כאן: "עלה מזה" משמע שזה הדבר שאמרתי לך בתחילה, והיינו מה שאמר לו למעלה בשעת הכעס 'לך רד').

ב. והנה, שני פסוקים לפני כן (לב, לד) הביא הכתוב את דברי הקב"ה למשה: "ועתה לך נחה את העם אֲשֶׁר דברתי לך, הנה מלאכי ילך לפניך וגו'".

ולכאורה, גם דיבור זה ענינו "תיקון" למצב שבו היו בני ישראל לאחר חטא העגל, שהקב"ה אומר למשה שלא הפסידו את זכות הכניסה לארץ ישראל, ולכן ימשיכו בדרכם "אל אשר דברתי לך".

[וכן מפורש בדברי משה בפרשת עקב (י, יא): "ויאמר ה' אלי קום לך למסע לפני העם ויבואו ויירשו את הארץ וגו'", ומפרש שם רש"י שהכוונה היא לדיבור זה, וזה לשונו: "אע"פ שסרתם מאחריו וטעיתם בעגל – אמר לי 'לך נחה את העם וגו'"].

מתפללים, מניחים תפילין, אבל "מתוך השינה"

כואב מה שחסידים אינם עוסקים בעבודת התפלה, חסרה לגמרי חלילה עבודת התפלה החסידית-חב"דית.

בודאי זוכרים קשישי תלמידי התמימים יחיו את דברי קדש הקדשים של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע:

התחלת העבודה היא קריאת שמע שעל המטה. כשקוראים שמע שעל המטה – השינה היא אחרת, וכשקמים מהשינה אומרים מודה אני לפניך, מתבוננים מי הוא "לפניך", וזה מהווה התחלה טובה לענין של עבודה.

בעבודה הרוחנית הרי כשלא קוראים כראוי קריאת שמע שעל המטה, מתהלכים כל היום כמו נרדם. ישנה מחלה ר"ל שמתהלכים בתוך השינה, מדברים בתוך השינה, הכל נעשה בתוך השינה, כך גם כאן – מתפללים, מניחים תפילין, אבל מתוך השינה. כבר הגיע הזמן להתעורר.

להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק הי' בקבלה – מהוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים – לומר בזמני התועדויות ברבים, אימרות קצרות. באחת ההתועדויות, אמר:

"השמש יצאה על הארץ. כשהשמש מתחילה לזרוח נמלטים כל המזיקים. עבודתם של המזיקים היא רק בחושך".

בהתועדויות אחרת, זכינו לשמוע אימרה זו בנוסח שונה:

"השמש יצאה על הארץ. כשהשמש מתחילה לזרוח, היא אדומה מבושה, למי היא זורחת, אף אחד אינו רוצה ב', אף אחד אינו זקוק ל'".

בזמן הנוכחי, באוירת העבודה המקוררת, קשה לדמיין את כמיהת העבודה הפנימית שפעלה בעבודה בפועל.

המדרג מודפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ע כ"ז תשרי ה'תשפ"א
תנצב"ה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מוכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

עבודת התפלה החסידית – חב"דית

צריכים לדעת שכל זה הוא עבודת ה' מתחכם". על הכל הוא מסכים, על לימוד נגלה, על לימוד חסידות, על עשיית טובה ליהודי, להיות מושלם, חכם, אבל לא לעסוק בעבודה

"דפיקה בדלת"

בין החידושים שחידשה החסידות, שלחסידים יש רבי, חיים באימרה של הרבי, בתנועה, בניגון.

כשחסיד שומע אימרה, תנועה או ניגון מרבי, הוא נעשה באותו רגע, מקושר לרבי בנפש-רוח-נשמה שלו.

החזרה על אימרה או ניגון שהרבי אמר או ניגן, גם כשהחזרה היא רק בחיצוניות, הרי זה נקרא "דפיקה בדלת".

"דפיקה בדלת" משמעותה, הנה אני כאן ורוצה להיכנס. הרי לא ידפקו בדלת מבלי לרצות להיכנס. האדם הרי אינו עו פנים כזה שידפוק בדלת ולא ירצה להיכנס, האדם הרי אינו כזה שוטה לומר "משטה אני בך" (לשון חז"ל – סנהדרין כט, א. ובכ"מ).

ה"דפיקה בדלת" היא מה שמחונן חסידי אומר: רבי, הריני שלך, אני מוסר את כל כולי לך, הרי זה רק מה שה"מחוכם", החכם להרע, רוצה להטעות אותי ולהכניסני בשק, אני כשלעצמי אינני רוצה בכך, אני שלך, אני רוצה להיות כפי שצריכים להיות, רחמו עלי, רבי, והוציאו אותי מהמקום בו אני נמצא והעמידו אותי במקום שאני צריך להיות.

אין זה אלא קלות הדעת, שאין האדם שומע מה שהוא עצמו אומר. הרי זה לא טוב יותר

לקראת שבת

ה

ומעתה צריך ביאור, למה נאמרו שני דיבורים סמוכים באותו ענין – (א) "לך נחה את העם" (ב) "לך עלה מזה אתה והעם" – ולא כללם הכתוב יחד באותו הדיבור?

ויש לומר, שבדיבור השני קיים חידוש עיקרי שאינו קיים בדיבור הראשון, ולכן הוא דיבור בפני עצמו – וכדלקמן.

ג. הנה על לשון הכתוב בדיבור השני – "לך עלה מזה אתה והעם", מפרש רש"י: "כאן לא נאמר 'ועמך'".

וכוונתו בזה, שבשעת הכעס אמר הקב"ה למשה "לך רד כי שחת עמך" (כנ"ל), ומפרש שם רש"י: "שחת העם" לא נאמר אלא 'עמך'; ערב רב שקיבלת בעצמך וגירתם, ולא נמלכת בי, ואמרת 'טוב שידבקו גרים בשכינה' – הם שחתו והשחיתו".

והיינו, שהביטוי "עמך" נאמר אז למשה בדרך גנאי, שהקב"ה אינו רוצה בהם בתור "עם" שלו כביכול והוא מייחס אותם למשה בלבד, שהוא שגייר אותם בלי לשאול את הקב"ה;

וזהו החידוש כאן ב"שעת רצון", שהקב"ה לא משתמש עוד בביטוי "ועמך" (דרך גנאי) אלא אומר "אתה והעם".

אך אינו מובן: הרי גם בדיבור הראשון נאמרה לשון זו – "ועתה לך נחה את העם"; ולכאורה, כבר שם ה' רש"י צריך להשמיענו הדגשה זו – שבשעת הכעס נאמר "עמך" ועתה בשעת רצון נאמר "העם"! מדוע המתין רש"י עד לתיבת "והעם" שבדיבור השני דוקא?

ד. והביאור בכל זה:

הדיבור הראשון – "ועתה לך נחה את העם" – מכון הוא לבני ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב. ולכן אין חידוש בזה שאמר הקב"ה "העם" – כי גם זה שבשעת הכעס נאמר לשון "עמך" ה' רק ביחס להערב-רב, שהם אלו שמשה גייר מדעת עצמו כו', ולא ביחס לבני ישראל עצמם שהם "העם" של הקב"ה מאז ומקדם;

אמנם הדיבור השני – "לך עלה מזה אתה והעם" – בא להוסיף את הערב-רב, שבהם נדרש "תיקון" מיוחד, בתורת חידוש, שהרי עיקר החטא ה' מהם (וכדברי רש"י הנ"ל שהם אלו ש"שחתו והשחיתו").

ולכן דוקא בדיבור השני נאמר למשה ("והעם") אשר העלית מארץ מצרים – שהוא אותו הלשון שנאמר בשעת הכעס בנוגע אליהם, והיינו ש"משה הוא שהעלה אותם ממצרים מדעת עצמו.

[אמנם לפי זה צע"ק מה שדוקא בדיבור השני ממשיך "אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה".]

ומעתה מיושב בפשיטות זה שדוקא בדיבור השני פירש רש"י "כאן לא אמר 'ועמך'" – כי הדיבור השני מתייחס להערב-רב, שעליהם אמר הקב"ה קודם לכן לשון "עמך",

מבט על "המשך הפסוק"

יקויים בו המשך הפסוק

בשמחה הננו לבשר לו, שלמרות כל הקשיים הגדולים שהיו לאחרונה בעקבות השביתה, חוסר האפשרות להשיג נייר וכו', עלה בידינו להדפיס את הסידורים עבור אחינו באירופה, שהשתתף בהם ע"י שנטל על עצמו את עלות ההוצאה הראשונה.

בחבילה נפרדת שלחנו לו סידורים אחדים ובימים אלו יוצא משלוח הסידורים הראשון למחנות היהודיים באירופה.

מיותר להאריך אודות המצוה הגדולה שעשה בכך שאיפשר הדפסת הסידורים עבור אחינו בעלי מסירות נפש. רק יתאר לעצמו שפעמים אחדות ביום - בתפילה, אכילה, אמירת ברכות וכו' - הם ישתמשו בסידור, ובאותה שעה יחשבו שעליהם להודות ליהודי . . בניירורק הרחוקה, שהוא נתן להם את האפשרות להתפלל לפני הקב"ה כפי שהם, אבותיהם וזקניהם היו רגילים (מעבר לכך שבמקומות רבים לומדים מהסידורים גם בחדרים עם עשרות ילדים).

הגמרא (בבא קמא צב, עמוד ב) מפרשת את הפסוק (שמות כג, כה) ועבדתם את ד' אלקיכם, שהכוונה לעבוד ע"י תפילה, והיינו ע"י קריאת שמע ותפילה.

אנו מאחלים לו שהזכות שנתן לאלפי יהודים את ההזדמנות לעבוד את הקב"ה, תעמוד לזכותו שיקויים בו המשך הפסוק הנזכר: וברך את לחמך ואת מימך והסירוני מחלה מקרבך גו' את מספר ימין אמלא - שיהי בריא ויזדקן באושר עם אריכות ימים ושנים טובות.

(תרעם מאגרות קודש ח"ב עמ' ע"ב-ע"ג, אגרות קודש המורחגות ח"א עמ' 33)

חבל שהפסיק הציטוט במקום שאין להפסיק

...מאשר אני קבלת מכתבו . . בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו לאחרונה ומצב רוחו עתה, ומצטט פסוקים ממזמור כ"ב דתהלים [פסוקים ז-ח: ואנכי תולעת גו' כל רואי גו'].

ולפלא גדול שהפסיק הציטוט במקום שאין להפסיק, שהרי תיכף לאחר הכתובים שמביא בא שוברם בצד, עצה נאמנה - גול אל ה' יפלטוהו יצילוהו כי חפץ בו.

ובפרט אשר במכתבו זה עצמו כותב שחלק חשוב מהחובות שלו כבר סילק, ובטח יעלה בידו להקל תנאי התשלומין שקבעו, באופן שיוכל להמשיך ולשלם ולסלק החובות.

והוספה בבטחון בהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית מוסיפה בברכת ה', אלא שהצנור והכלי לקבלת הברכה הן התורה ומצוותיו...

(אגרות קודש חב"ד ע' קל"ה-ו)

התשובה באה מיד לאחר השאלה

במענה על מכתבו . . בו כותב אודות מצב הבריאות, שלו ושל זוגתו תחי' וגם אודות פרנסה.

מפליא אותי סגנון מכתבו, שלאחר שראה במו עיניו את חסדיו הגלויים של השם יתברך ואת הניסים שלו כאשר ניצל מהמחנות וכו', כעת בהמצאו במקום שהסכנה ר"ל, כלל אינה, "נתקע" בשאלה "מאין יבא עזרי?", ושוכח שמיד אחר כך הרי כתוב, "עזרי מעם ה'!"...

(תרעם מאגרות קודש חב"ד עמ' ע"ב רכו)

וזהו החידוש כאן שעתה כבר (לא נאמר "עמך", אלא) נאמר בהם לשון "העם", כי חזרו בתשובה ועברו "תיקון".

ולהעיר, שחלק גדול מהערב-רב - שחטאו בעגל - בוודאי קיבלו את עונשם ונהרגו על ידי שבט לוי או במיתה בידי שמים; אבל היו חלק מהם שנשארו בחיים, ועליהם מדבר הכתוב כאן (ראה בארוכה משנ"ת במדור זה לש"פ תשא תשע"ח, עיי"ש).

ה. והנה, לפי דרכנו בהבדל שבין שני הדיבורים - שהראשון מכוון הוא לבני ישראל עצמם, והשני מתייחס להערב-רב - יש לדייק שדוקא בדיבור השני נאמרה לשון עלייה, "לך עצה מזה", בעוד בדיבור הראשון נאמר רק "לך נחה את העם" ולא נאמרה לשון עלייה; הייתכן שבערב-רב יש ענין של "עלה" יותר מבבני ישראל?

ויש לבאר בדרך הפנימיות, על פי דברי חז"ל הידועים (ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד): "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו". והיינו, שיש מעלה בבעלי תשובה יותר מבצדיקים גמורים.

ומבואר בעומק הענין (ראה 'דרך מצוותיך' קצא, א. ועוד), שצדיק מוגבל הוא בענין העלאת ניצוצות הקדושה, שיכול הוא להתעסק רק בעניני רשות והיתר, ואין בכוחו להתעסק בניצוצות הנמצאים בענינים האסורים ששורה עליהם "קליפה";

אמנם בעל תשובה בכוחו להפוך את ה"זדונות" ל"זכויות" (יומא פו, ב), והיינו, שהוא מצליח להעלות את ניצוצות הקדושה שנמצאים בתוך הענינים האסורים שנכשל בהם - ולהפוך אותם, בכח התשובה, לענינים של טוב וקדושה.

ובכן, אמנם בכלל ישראל הי' ענין של "תשובה" לאחר חטא העגל (שהרי גם אלו שלא חטאו בפועל, מכל מקום היתה עליהם תביעה מכיון שלא מחו כדבעי וכיו"ב, והוצרכו לתשובה ול"תיקון"), אבל עיקר החידוש בזה הי' אצל הערב-רב, שמעיקרם היו גויים גמורים השייכים לצד ה"קליפה" (ראה תניא סוף פרק ו), וגם לאחר שגייסם משה הרי לא נתתקנו עדיין ו"הם שחתו והשחיתו";

ועתה, לאחר חטא העגל והתשובה שבאה על ידו, נתתקנו ונהפכו לטוב ולקדושה, והוא כעין "זדונות נעשו לו זכויות".

ולכן דוקא בדיבור השני, המתייחס להערב-רב, נאמרה לשון עלייה - "לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים" - כי בה"תיקון" שלהם מודגש ביותר ענין העלייה שנעשה על ידי חטא העגל [וזהו הדיוק "עלה מזה" (ראה לעיל ס"א), שהעלייה היא מתוך המצב הירוד של חטא העגל גופא], שנעשו במדרגת "בעלי תשובה" שיש בהם מעלה יתירה, ודו"ק.

[ולענין המעלה שבערב-רב יש להעיר גם מהמבואר בכתבי האריז"ל (עץ חיים שער לב פ"ב. וראה בארוכה שער הפסוקים פרשת שמות) ש"הם ניצוצין של משה . . על כן טרח בעבורם כל כך . . כי רצה לתקנם". ואכמ"ל].

הכהנים בעניי הבית".

ומצינו לומר שנרמזו ב' הענינים בתרי קראי שבפרשתנו (ל, יט. שם, כא. וראה פנים יפות כאן), "ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם", "ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו", דקרא בתרא קאי בדין טהרה שבקידוש ידים ורגלים, ולכך נאמר "ידיהם ורגליהם" ביחד בלי הפסק, כי לענין הטהרה הם כגוף ומציאות אחת; משא"כ קרא קמא קאי בענין הקדושה, שבו נאמר "ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם", בהפסק לשון "ואת" (עיי' צפע"נ על התורה כאן), שאין הידים ורגלים בגדר ומציאות אחת, וקידוש רגלים בא כהוספה על הקידוש ידיים.

ובזה מצינו לבאר החילוק בין גדר הדין שהזכיר הרמב"ם בהלכה זו (לפירוש שו"ת ושב הכהן) להדין שהזכיר רבינו הזקן בשו"ע. דלהרמב"ם רחיצת ידים כו' בזמן הזה היא מעין דין טהרה שבקידוש ידים ורגלים, וכמפורש בלשונו ב"חמשה דברים (ש)מעכבים את התפלה" - "טהרת ידים כו'", ובוזה מוסיף שלשחרית אינו די בטהרת הידים אלא צ"ל גם רחיצת (פניו) רגליו, כקידוש ידים ורגלים של הכהן לפני עבודתו במקדש. אמנם רבינו הזקן ס"ל בפירוש דברי הרשב"א שתקנה זו אינה מצד ענין הטהרה אלא מצד דין קדושה, וכמודגש בלשון הרשב"א "לפיכך אנו צריכים להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש כו'" ולא הזכיר לשון של טהרה, ולהכי ס"ל דמתקיימין הדברים גם בנטילת ידים לחוד, כיון שגם בקידוש ידים ורגלים שבמקדש הי' עיקר הקידוש בידים.

ובביאור עומק יסוד החילוק ביניהם

יש לומר בהקדים דלהרמב"ם הא דתקינו רחיצת ידים ורגלים מעין קידוש ידים ורגלים של כהן הוא מפני שתפלות כנגד קרבנות תיקנום (ברכות כו:), וכמ"ש להדיא בספר המנוחה על הרמב"ם כאן, ולהכי צ"ל קידוש ידים ורגלים לפני שחרית כמו כהן קודם עבודתו במקדש, ואולם הרמב"ם ס"ל שההשוואה היא רק להתחייב בטהרה ולא בקדושה, פי' כי הנה דין טהרה הוא בעיקר מצד הגברא, שמי שאינו טהור אינו ראוי לעבודה, משא"כ דין קדושה הוא מצד קדושת המקדש, דקודם שנכנס או עושה עבודה במקדש צ"ל במצב של קדושה יתירה; וס"ל להרמב"ם שזה שהתפילה היא במקום קרבנות אינו ממשיך עלי' קדושה כבמקדש, וההשוואה היא רק מצד הגברא, שעבודת המתפלל היא כעבודת המקריב (ראה טושו"ע סצ"ח). משא"כ רבינו הזקן ס"ל שהדמיון אינו כלל מצד עבודת תפלה שבמקום עבודת קרבן, אלא מפני שה"אדם מפקיד נשמתו עיפה והקב"ה מחזיר לו חדשה ורגועה כדי לעבוד להשי"ת בכל יכולתו ולשרתו כל היום הזה כי זה כל האדם לפיכך צריכים אנחנו להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי כדי לעבוד עבודתו ולשרתו; ומטעם זה ס"ל שאין נטילה זו שייכת לגדר טהרה, כי גדר טהרה יתכן רק כהכנה לעבודה מסויימת (תפלה, לימוד התורה, עשיית מצוה וכיו"ב), משא"כ זה שהאדם עובד ה' "כ" היום . . כי זה כ" האדם", הרי בזה נכלל כל עשיותיו במשך כל היום - ולכן ס"ל שזהו מעין דין קדושה שבקידוש ידים ורגלים, שקדושה זו אין ענינה לטהר עצמו להבדל ממצבו שלפניו, בכדי שיוכל לעבוד ולשרת, אלא הוא כעין הכשרה לעבודה ושירות.

שני גדרים בכפרת עוונות

זה יתנו

הראה לו כמין מטבע של אש כי ואמר לו כזה יתנו (ל, יג. רש"י)

צריך ביאור: מה רמז הקב"ה בזה שהראה לו המטבע בדמות אש דוקא?

וי"ל:

מצינו שני אופנים בטהרת חפץ מטומאתו: א. טבילה במים, שהמים מטהרים את הנטבל מטומאתו, אבל אינם משנים את מהותו. ב. טבילת כלי באש ("מחזירן לכבשן"), שהאש משנה את הכלי והופכת אותו למציאות חדשה (ראה סנהדרין לט, א. זבחים צו, א ובתוד"ה אלא שם, ועוד).

וכמו כן בכפרה על חטא ישנם שני גדרים אלו: א. "לכפר על נפשותיכם" - הכפרה שע"י הקרבנות, שמסירה טומאת החטא מעל האדם. ב. "כופר נפשו" - כפרה שאינה מסירה את החטא בלבד, אלא פודה את הנפש עצמה, שנעשית כמציאות חדשה.

ולכן הראהו מטבע של אש, לרמז שכדי לכפר על חטא העגל צריכה להיות כפרה באופן הב', המשנה את מציאות הנפש, וענין זה נפעל ע"י מחצית השקל.

איך עשה אהרן את העגל?

ויקח מידם ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה (לכ, ד)

הקושיא גלוי', דהאיך אפשר להיות שאהרן עשה את העגל, ועבר בזה על איסור עשיית עבודה זרה ר"ל?

ויש לבאר ע"פ דיוק לשון הכתוב במה שאמר אהרן לישראל "פרקו נזמי הזהב גו' והביאו אלי" (שם, ב), היינו שרק יביאו אליו את הזהב, אך לא יתנוהו לו, היינו שגילה דעתו שאין רצונו לקנות מהם את הזהב שיהי' שלו, וממילא נשאר הזהב בבעלותם של בני ישראל (שהרי אין אדם קונה דבר נגד רצונו (ראה בארוכה במקור הדברים הע' 45)).

וכיון ש"אין אדם אוסר דבר שאינו שלו" (ע"ז נג, ב, ובכ"מ. וראה בארוכה במקור הדברים הע' 48*), נמצא שמעשה אהרן לא אסר את הזהב, וממילא לא נעשה עדיין עבודה זרה, ולא עבר אהרן על איסור ע"ז.

הכבוד מרובם
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נולד
מבור ב"ק אדמור"ק
נפ' י"ד ניסן ה'תש"פ
הנצחה

יגה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

השלימות שב"מחצית"

מדוע נותנים מחצית השקל דווקא במספר חצוי ולא שלם? / מהו סוד "מטבע של אש"? / מי הן "שתי חצאי צורות" שבפסוק "בחצירות"? / וכיצד מתבטאת המסירת נפש בקיום כל המצוות?

בדיני מצוות נתינת מחצית השקל (ריש פרשתנו), מוצאים אנו לכאורה דבר והיפוכו:

מחד, המצווה נעשית דווקא ב**מחצית** השקל ולא בדבר שלם. הדבר מודגש במיוחד בלשון הפסוק: השקל הוא הרי "עשרים גרה", ואם כן יכול ה' הכתוב לכנות את מחצית השקל במספר **שָׁלֵם**, "עשר גרה". ומכל מקום נאמר "מחצית השקל" (פרשתנו ל, יג) להדגיש שמצוותו במחצית דווקא.

גם לדורות נקבעה הלכה "שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן, אפילו ה' אותו מטבע גדול משקל הקודש" (רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ה). ומובן מכך, שהעיקר אינו שווי המחצית, אלא שיהא חצי ולא שלם.

ומאידך, נפסקה הלכה שנתנית חצי השקל צריכה להיות בשלמות וב**בית אחת**: "אינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת **בפעם אחת**" (רמב"ם שם ה"א). ומכאן חזינן שבנתינת מחצית השקל מדגישה תורה את השלמות, שצריך ליתן כל הסכום בפעם אחת, שדין זה הוא חידוש לגבי שאר חיובי ממון, שלא מצינו בהם חובה לשלם הכל יחד.

ונמצא, שיש כאן שתי הדגשות סותרות: המצווה היא במחצית דווקא ולא בשקל שלם, ויחד עם זאת על הנתינה להיות בשלמות ובבית אחת.

ויש לבאר את תוכנה הפנימי של מצוות מחצית השקל על דרך המוסר והחסידות, כיצד באה היא לידי ביטוי בעבודתו התמידית של יהודי. ואזי יתבאר אשר דווקא משום היות המצווה ב"מחצית", נתינתה היא בשלמות ובבית אחת.

הקב"ה וישראל – "שתי חצאי צורות"

ענייני קדושה בכלל ועסקי בית המקדש בפרט צריכים להיות כולם שלמים ותמימים: כלי שרת מתקדשים דווקא שלמים ומלאים (זבחים פח, א); הקרבנות תמימים הם בלא מום; וגם הכהן

לקראת שבת

לקמן ה"ו שהזכירו לענין תפלת בעל קרי. ועוד, דלפי גירסא זו בברייתא, אין מובן אמאי חיוב זה שייך לתפילת השחר דוקא יותר משאר התפילות.

ובשו"ת ושב הכהן ס"א ביאר דטעמי' דהרמב"ם הוא כהיסוד שכ' הרשב"א (שו"ת ח"א סקצ"א) בחילוק תפלת שחרית ותפלת מנחה וערבית "שבשחר אנו נעשים כברי' חדשה . . צריכים אנו להודות לו ית' על שבראנו לכבודו ולשרתו ולברך בשמו, ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו מברכין בכל בוקר ובוקר ולפיכך אנו צריכים להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידי מן הכיור קודם עבודתו". ועפ"ז מבאר בשו"ת הנ"ל ד"כיון שכל כהן ה' צריך לקדש ידי ורגליו קודם העבודה בשחרית ולכן צריך ליטול ידי ורגליו בתפלת שחרית וכיון שכהן העובד כיון שנוטל ידי שחרית שוב אין צריך לקדש כל היום, לכן לא תקנו בשאר התפלות רק נטילת ידיים מפני שידים עסקניות".

ויו"ט דהנה בחיוב רחיצת הכהנים ידיהם ורגליהם (שבפרשתנו) מצינו דלפי פשוטו טעמו הוא כמ"ש הרמב"ן על התורה "דרך כבוד של מעלה כי כל הקרב לשולחן המלכים לשרתו כו' רוחץ ידי בעבור היות הידים עסקניות כו'". וי"ל שבזה נכלל לא רק נקיות כפשוטה אלא גם גדר טהרה (עיי' ל' פי' המיוחס לראב"ד על ס' יצירה פ"א מ"ג), כמו טהרה מטומאה שהיא ע"י טבילה, ואף הכא הוא מעין טבילה, ועיי' יומא לב: דקידוש וטבילה למדין זמ"ז, וטבילה צ"ל לפני כניסה לעזרה לעבודה אע"פ שהוא טהור (שם ל ע"א). אולם מלשון התרגום עה"פ "ויקדשון כו'" (עיי' בבבאי ובתו"י יומא לב ע"א), וכן מלשון מתני' דיומא (כח, סע"א; ל, א; לא, ב ובכ"מ) "קידוש ידיים ורגלים", משמע שאין זה ענין של טהרה בלבד אלא יש כאן תוספת קדושה.

והנפקותא בזה, דלענין דין טהרה יש גדר אחד להידיים ורגלים, כשם שבטבילה צריך לטבול כל גופו, והידיים ורגלים לענין זה הוו כמצאות אחת, ואין טהרה לחצאין, משא"כ דין קדושה עיקרו בידיים, שבהן נעשות בפועל עבודות שבמקדש (והרגלים הן רק כעין עזר – צ"ל עמידה על הרצפה וכו', עיי' ספרי קרח יח, ז ובפי' רבינו הלל שם). ובחינוך מצוה קו "משרשי המצוה . . ראוי לנקות הידיים שהן העושות במלאכה בכל עת יגעו

בגדרי רחיצת ידיים קודם התפלה

יסיק דלהרמב"ם הרחיצה היא מצד השוואה לקידוש ידים ורגלים שבמקדש, ועפ"י יבאר הלשונות ששינה כאן רבינו הוקן מן הרמב"ם, דתליא מילתא בהגדרת חוב זה אם הוא מדין קדושה או מדין טהרה

כתב הרמב"ם רפ"ד מהל' תפלה דטהרת הידים היא מדברים המעכבים את התפילה, ולהלן שם ה"ג "במה דברים אמורים שאינו מטהר לתפלה אלא ידי בלבד בשאר תפלות חוץ מתפלת שחרית אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל". ובהשגת הראב"ד "לא ידעתי רגליו למה". ובמגדל עוז השיב "ואני תלמידו מצאתי אותו שנוי בכרייתא בשמעתא בתרייתא דפרק כמה טומנין (שבת נ:). דאסיקנא סברי לה כי הא דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונוהו משום שנאמר כל פעל ה' למענהו". ושוב השיב על כך בכסף משנה "ולי נראה דלא אישתמיטת' האי ברייתא להראב"ד. . דלא לענין תפלה איתניא האי ברייתא אלא לענין אם מותר לרוחץ פניו ורגליו כדי ליפות את עצמו וכפירש"י" (שבת שם).

כאן), דלהרמב"ם איתניא לענין תפלה (ורק שהש"ס הביא הבריייתא לענין ליפות), ולהראב"ד לא לענין תפלה איתניא אלא לענין אי מותר כדי ליפות את עצמו. והאחרונים (ראה פרחי ציון לכפתור ופרח פ"ה, תו"ש פרשתנו ל, כא), הוסיפו לבאר שיטת הרמב"ם ע"פ גירסת כתב יד בש"ס שבת שם "רוחץ. . פניו ידיו ורגליו משום שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל. . כל פעל כו", דהרמב"ם גריס הכי בש"ס, שרחיצה זו היא "שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל", ולכן מפרש שהבריייתא שנוי' לענין תפילה, משא"כ להראב"ד הגירסא כלפנינו שהובא רק הפסוק "כל פעל ה' למענהו", ולכן מפרש שכוונת הבריייתא אינה לענין חיוב לפני התפילה אלא היתר ליפות את עצמו.

אמנם לפ"ז עדיין תימה על הרמב"ם אמאי לא הזכיר כלל בדבריו האי קרא דמיני' שמעינן לחידוש דין זה - "משום שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל", כמעשהו

לקראת שבת

המקריב צריך להיות תמים. ואם כן, ייפלא לכאורה: מדוע במצות מחצית השקל ציוותה התורה ליתן דוקא מחצית ולא דבר שלם?

וביארנו בזה בסה"ק (אור התורה תשא עמ' א'תתמח), אשר "הקב"ה וישראל הם כשני חצאים". ועל דרך מה שפירש הרב המגיד ממעזריטש (אור תורה מה, ד. ובמהדורת קה"ת תשע"ב עמ' קפב ואילך) על הפסוק "עשה לך שתי חצוצרות", ש"חצוצרות" נוטריקון "חצאי צורות". ומבאר ש"הקב"ה וכנסת ישראל הם כשתי חצאי צורות", ושניהם יחד נחשבים כ"צורה שלימה".

ומה שנחשבים ישראל וקוב"ה כשני חצאים של צורה אחת כביכול, מובן הוא על פי המבואר בריש ספר התניא (פ"ב) שנשמת כל איש ישראל היא "חלק אלוקה ממעל ממש" (ע"פ איוב לא, ב). והיינו, שאין הנשמה מציאות נפרדת שמתחברת עם הקב"ה, אלא שמלכתחילה היא מאוחדת עם הקב"ה, "חלק אלוקה ממעל ממש".

וזהו תוכנה של מצוות מחצית השקל, שיבוא האדם לידי הכרה והרגשה שנשמתו אינה אלא "מחצית", והמחצית השני' הוא הקב"ה, ואי לכך הרי הוא שואף ומשתוקק להידיבק בהשי"ת שהוא ה"חצי צורה" השני.

מחצית השקל – מסירת הנפש להשי"ת

והנה, מה שבא האדם לידי הכרה והרגשה שנשמתו היא "חצי צורה" ו"חלק אלוקה ממעל ממש", מתבטא בעיקר בעניין של "מסירת נפש":

כאשר מוסר איש ישראל נפשו על קדושת ה', הרי אין הדבר בא "מחמת דעת והתבוננות בה", אלא "בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד, בלי שום טעם וטענה ומענה כלל".

וטעם הדבר מה שמופרך אצל יהודי להיפרד מהקב"ה, הוא "משום שה' אחד מאיר ומחי' כל הנפש" (תניא פ"ח), והאדם מרגיש שהשי"ת הוא כל חיותו ומציאותו, ואינו יכול להיפרד ממנו.

וזהו עניינה הפנימי של מצוות מחצית השקל, שהיהודי מרגיש כיצד הוא רק "חצי צורה", והקב"ה הוא "חצי צורה" השני, ש"מאיר ומחי' כל הנפש" שלו. וממילא ברור אצלו "בלי שום טעם וטענה ומענה", שאי אפשר להפריד בין שני ה"חצאי צורות", בין הנשמה להשי"ת, והרי הוא מוסר נפשו על אמונת שמו ית'.

נתינת כל המציאות להשי"ת ב"מטבע של איש"

ומעתה מובן מדוע נתינת מחצית השקל היא בבת אחת דווקא, ולא "היום מעט ולמחר מעט":

כאשר יהודי עומד במצב שמרגיש שהקב"ה ונשמתו הם "שתי חצאי צורות", הרי לא יתכן מצב שהוא נותן ומוסר להשי"ת רק מעט מכוחותיו ומענייניו. שהרי הוא והקב"ה מציאות אחת, וממילא הוא נותן את כל מציאותו להשי"ת.

והדבר בא לידי ביטוי בעניין המסירת נפש. אין שייך לומר שיש לו לאדם "הרבה" מסירת נפש או "מעט" מסירת נפש, אלא האדם מוסר נקודת חיותו להשי"ת, ומוסר נפשו בבת אחת ולא

"היום מעט ולמחר מעט", אלא "נותנו כולו כאחת".

ונמצא, שדווקא משום שעניינה של המצווה הוא "מחצית", שמרגיש איך שהקב"ה ונשמתו הם "חצאי צורות", הדבר גורם שיתן כל כולו "כאחת", ולא יתכן שיתן רק חלק ממציותו להשי"ת.

ובכך יש לבאר גם מה שאמרו חז"ל (ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. ובכ"מ) שהקב"ה הראה לו למשה "מטבע של אש" ואמר לו "כזה יתנו". בזה הראה לו הקב"ה שתוכנה של מצווה זו אינו נתינה ממונית בלבד, אלא "מטבע של אש". נתינה זו חדורה באש הנשמה שהיא "חלק אלוהי ממעל ממש", ואינה יכולה להיפרד ממנו ית', עד אשר הדבר מתבטא בעבודת "אש" המסירת נפש.

"מחצית השקל" – יסוד כללות עבודת השי"ת

והנה, חצאי השקלים בגשמיות היו משמשים בעיקר בשביל קרבנות ציבור במשך השנה כולה. עבודת הקרבנות נקראת בשם "עבודה" סתם (ראה מפרשי המשנה אבות פ"א מ"ב), כי היא רומזת על כללות עבודת האדם לפניו ית', שעניינה הוא קירוב האדם להשי"ת. ומכיוון שמצוות מחצית השקל היא הקדמה לעבודת הקרבנות, מובן שהיא הקדמה והכנה לכללות עניין עבודת האדם.

ביאור העניין:

נתבאר בספר התניא (פכ"ה) ש"קיום התורה ומצותי", תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו, שיהי' קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה, לא ימיש מזכרונו, כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה".

ועל כן מחצית השקל היא ההכנה לכללות עבודת האדם. כי עבודת "מחצית השקל" היא עבודת המסירת נפש, שמרגיש את היותו "מחצית" בלבד, ואינו יכול להיפרד בשום אופן מהשי"ת. והמסירת נפש היא ההקדמה וההכנה לקיום התורה ומצותי'.

וכאשר מקיים האדם את המצוות מתוך הרגש עניין המסירת נפש, הרי הוא מרגיש תמיד איך שעבודתו היא בבחינת "מחצית":

הוא יודע ומרגיש שעבודתו אינה בכוח עצמו, ו"אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו" (סוכה נב, ב). גם אם הוא עובד את השי"ת בכל כוחותיו, הוא יודע שעבודתו שלו אינה אלא "מחצית", כי את הכוחות הדרושים לעבודה הוא מקבל מהקב"ה.

יתר על כן מצינו במדרש (תנחומא אמור ז. ועוד) על הפסוק (איוב מא, ג) "מי הקדימני ואשלם", שכל מעשי ועבודת האדם הם רק בכוחו ית': "מי קלס לפני עד שלא נתתי בו נשמה, מי מל לפני עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לפני ציצית עד שלא נתתי לו טלית וכו'".

והעסק בתורת מחצית השקל, שניתן "כולו כאחת, בפעם אחת", ימהר ויחיש ביאת הגאולה שתבוא גם היא בבת אחת. כי "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה", ואזי "מיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה), שלא בסדר והדרגה אלא בבת אחת.

פנינים

זדווש ואגדה

שבירת הלוחות – הדרך להשגת התורה

וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת הרר אמר ר"ל פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה רכתיב אשר ישברת נ"י ישר כרך ששברת (לכ, יט. מנחות צט, א-ב)

לכאורה קשה: הן אמת שכיון ש"נתכוין לטובה" (רש"י שם) הסכים הקב"ה למשה שישבור את הלוחות, אבל מדוע ביטול ושבירת התורה "זהו יסודה", שהוא עצמו יסוד וקיום התורה?

ויש לבאר ע"פ המבואר בספרי חסידות, שאחד מהחילוקים שבין תורה שבכתב לתורה שבעל פה הוא, שתורה שבכתב נמסרה לנו במדה וגבול, בדיוק כל מלה ומלה לא פחות ולא יותר, מה שאין כן תושבע"פ "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב יא, ט), ובזה נתגלתה לנו חכמתו יתברך שאינה מוגבלת.

וכדי שהאדם, המוגבל בגבולות גשמיים, יוכל להשיג ולתפוס בדבר בלתי מוגבל - צריך הוא לבטל עצמו ולהשיג שיש דבר שלמעלה ממנו ומחכמתו. וכמו שאומרים בתפלה (באלוקי נצור) "ונפשי כעפר לכל תהי", פתח לבי בתורתך", שרק על ידי שישג האדם שהוא כעפר לגבי קדושתו יתברך, אז יוכל להבין תורתו וחכמתו יתברך הבלתי מוגבלת.

והנה תושבע"פ נמסרה לנו רק בלוחות שניות, כמארז"ל (שמו"ר רפמ"ו) "א"ל הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות, שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בם הלכות מדרש ואגדות כו', כפלים לתושי".

ולכן, כדי שיוכלו ישראל לקבל תושבע"פ, שהיא חכמתו יתברך הבלתי מוגבלת - הוצרך משה לפעול שבנ"י יתבטלו ממציותם הקודמות. וענין זה נעשה ע"י שבירת הלוחות לעיניהם, שבזה פעל גם בבנ"י שביירה וביטול, ועל ידי זה היו יכולים לקבל את התושבע"פ בלוחות השניות, ונמצא ש"ביטולה של תורה זהו יסודה".

יהודי "שלם" – ע"י התאחדותו עם הקב"ה ועם יהודי נוסף

זה יתנו ג' מחצית השקל בשקל הקודש (ל, יט)

צריך ביאור (כמו שהקשו האוה"ח והאלשיך ועוד): מדוע לא נצטוו בני ישראל לתת דבר שלם, כי אם דוקא "מחצית השקל"?

ויש לומר שרמוזות בזה שתי הוראות נפלאות בעבודת האדם לקונו:

א. ידוע ש"ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד" (ראה זח"ג עג, א). ומבאר מורנו המגיד ממעזריטש נ"ע, שישראל וקוב"ה הם כמו שני "חצאי צורות", ש"כל אחד בעצמו אינו בשלימות, ואינו רק חצי צורה", ורק "שניהם ביחד הוי צורה שלימה" ("אור תורה" מה, ד ואילך). ולכן נצטוו ישראל ליתן "מחצית השקל", כי האדם לבדו אינו אלא "מחצית", ורק כאשר הוא מתאחד עם הקב"ה נעשה "שלם".

ב. כל אחד מישראל צריך לידע ולהרגיש שהוא לבדו אינו אלא "מחצית", ורק ע"י שמתאחד עם רעהו, ומקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך", עי"ז נעשה שלם, והרי הם ביחד "שקל שלם".

ובאמת שני ביאורים אלו קשורים זה לזה, כי אהבה אמיתית בין יהודי לרעהו באה ע"י הרגשת הקשר וההתאחדות עם הקב"ה. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע בספר התניא (פרק לב), שאהבת ישראל היא מצד "שורש נפשם" של ישראל "בה" אחד, דמכיון שכל ישראל קשורים ומושרשים ב"ה" אחד, לכן "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש".

ונמצא, שכאשר מורגש אצל ישראל שקשורים הם עם הקב"ה, ו"שניהם ביחד הם צורה שלימה" - הרי זה פועל שירגישו ויפנימו גם את הקשר והאהבה של כל יהודי לרעהו.